

## SOCIOLOGY

### УКРАЇНСЬКІ ВИМУШЕНІ МІГРАНТИ У КРАЇНАХ ЄС: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

**ЧЕРНІЙ Людмила Віталіївна,**  
*кандидат історичних наук, доцент,  
професор кафедри соціології та публічних комунікацій  
Українського державного університету  
імені Михайла Драгоманова, м. Київ  
l.v.cherniy@npu.edu.ua*

Російська військова агресія спричинила найчисельнішу хвилю міграції з часів Другої світової війни. З 24 лютого 2022 року після початку повномасштабного вторгнення значна частина українців була змушена покинути свої домівки. Частина населення стали внутрішньо-переміщеними особами в територіальних межах української держави, а значна частина виїхала за кордон.

У переважній більшості кордон перетинали жінки з неповнолітніми дітьми, люди похилого віку. Чоловіків пропускали виключно до норм чинного законодавства. У перші дні перетину кордону, частина українців, які тікали від війни, не мали при собі відповідних документів, закордонних паспортів. Приймаючі країни-партнери, приймали мігрантів без документів.

Країни ЄС надавали всіляку підтримку українським вимушеним мігрантам. Вони розуміли, що ця хвиля міграції є спонтанною, ретельно не спланованою. Представники місцевої влади, спільно з волонтерами країн-партнерів зустрічали мігрантів відразу на кордоні і надавали необхідну першочергову допомогу. Вона надавалася у вигляді продуктів харчування, соціального житла, інформаційного супроводу, психологічної допомоги тощо. Вже 4 березня 2022р. Європейською комісією було прийнято рішення надавати українцям статус тимчасового захисту. Він передбачав автоматичний дозвіл на право проживання в країнах ЄС громадянам України та громадянам інших країн, що мають право на проживання в Україні та надавав багато правових можливостей. Громадяни зі статусом тимчасового захисту, отримали можливість офіційно працевлаштовуватися, отримувати освітні послуги, оформляти медичне страхування, фінансову підтримку тощо. Для отримання фінансової допомоги, вони зверталися до місцевих органів влади, центрів зайнятості або міграційних служб. Оскільки ця хвиля міграції була масовою та інтенсивною, на органи місцевої влади

країн-партнерів лягло велике навантаження. Тому інформаційну підтримку налагодили волонтери, які також консультували мігрантів про алгоритм дій при оформленні тимчасового захисту. Кожна країна ЄС має свої правила оформлення документів та різні суми фінансової підтримки. Окремо від щомісячних фінансових виплат, українські мігранти мають змогу отримати цільову фінансову допомогу на оплату за дитячий садочок, одноразову виплату на придбання підручників для школярів чи студентів.

Одним з пріоритетних завдань приймаючих країн, стало адаптація та інтеграція українських мігрантів в цілому, та дітей зокрема. Місцева влада, надала додаткові місця в закладах освіти для українських дітей. Для пришвидшення адаптації, були відкриті мовні курси, які в більшості випадків були безкоштовними для українців, оплачувалися з бюджетів місцевих громад. Саме знання локальних мов, дає можливість українським вимушеним мігрантам швидше працевлаштуватися в країнах перебування. Не менш важливою формою допомоги є надання соціального житла. В кожній країні воно надається на відповідних умовах, згідно законодавства про тимчасовий захист. У більшості країн, куди прибули українці, місцева влада забезпечувала житлом. Це були або окремі квартири, або проживання з господарями. У деяких країнах, влада мотивувала своїх громадян розміщувати українських мігрантів, виплачуючи їм фінансову компенсацію.

Європейська комісія в жовтні 2022 року продовжила термін перебування українців по програмі тимчасового захисту ще на рік. За словами єврокомісарки з внутрішніх справ І. Йоханссон, після масштабних бомбардувань українських міст, об'єктів енергетичної та критичної інфраструктури, європейській спільноті важливо продемонструвати Україні свою підтримку та солідарність. Єврокомісарка також зазначила, що люди, які вирішили повернутися додому, можуть не зніматися з реєстрації в системі тимчасового захисту, однак мають попередити місцеві органи влади про свій від'їзд. Виплати будуть призупинені. У випадку погіршення ситуації в Україні, українці можуть повернутися, та без зайвої бюрократії поновити свій статус[1].

Забезпечення швидкої та ефективної інтеграції у ринок праці є важливим як для приймаючих громад, так і для тих, хто тікає від війни, щоб відновити своє життя. З продовженням терміну дії програми тимчасового захисту, у країнах ЄС для українських мігрантів розробили новий онлайн-інструмент EU Talent Pool для пошуку роботи. Комісар з питань зайнятості та соціальних прав Ніколя Шміт сказав: «Пілотний проект EU Talent Pool демонструє нашу незмінну солідарність з Україною. Не тільки на словах, а й на ділі. Це трагедія, що мільйони людей були змушені покинути свої домівки. Наш колективний обов'язок – надати якомога більше підтримки, щоб допомогти їм створити собі життя в ЄС. Знайти якісну роботу означає фінансову незалежність і це ставить вас на шлях кращої соціальної інтеграції» [4]. За даними комісара, понад 370 тисяч українців офіційно працевлаштувалися в 15 державах-членах ЄС та 250 тисяч українських мігрантів у серпні 2022 року зареєструвалися, для пошуку роботи [1]. Завдяки проекту, українські мігранти отримали потужний інструмент допомоги у пошуку

роботи. Завдяки цьому портал роботодавці можуть знайти собі кваліфікованих робітників, а мігранти – бажану роботу. Цей проєкт став спільною ініціативою Комісії та Європейської адміністрації праці, за сприяння Європейської міграційної мережі на шляху інтегрування українців, відновлення фінансової незалежності. Ставши учасником проєкту, українці отримали можливість визнання своєї кваліфікації, завантажити резюме та слідкувати за пропозиціями від роботодавців. Завантажені резюме стають доступними для ознайомлення державними службами зайнятості у всіх країнах-партнерах та потенційними роботодавцями [4].

Проєкт реалізується через портал пошуку роботи EURES. Він об'єднує національні служби зайнятості, приватні агентства працевлаштування та роботодавців усіх країн Європейського Союзу, нараховує більше 4 мільйонів вакансій. Перевагою portalу є те, що 1 000 консультантів, які працюють в організаціях-членах та партнерських організаціях EURES, надають підтримку до, під час та після процесу добору персоналу [3].

Станом на 14 березня 2023 року більше 8 млн українців зафіксовано по всій території Європи. З них 4.9 млн біженців мають статус тимчасового захисту або зареєстровані на інших програмах підтримки мігрантів з України в Європі [5].

Остаточного статистичного показника, який вказував би на точну цифру українських мігрантів, які мають статус тимчасового захисту наразі немає. Насамперед це пов'язано з продовженням міграційних процесів. Одна частина мігрантів відмовляється від статусу тимчасового захисту. Частіше це пов'язане з працевлаштуванням та відмовою від фінансової підтримки в приймаючій країні. Друга частина переміщується в межах країн ЄС, виїжджає до США та Канади або повертається додому [2].

Отже, країни Європейського Союзу, консолідувавши свої зусилля та резерви, надали всебічну допомогу та підтримку українським мігрантам. Статус тимчасового захисту, який оформили українці, надав їм широкий правовий статус, соціальну підтримку та фінансове забезпечення. Влада приймаючих країн-партнерів продовжує розробляти конкретні кроки для пришвидшення адаптації та інтеграції українських мігрантів.

#### Література:

1. Журавльва О. Тимчасовий захист для українців у ЄС продовжують на рік URL: (дата звернення 23 березня 2023 р.) <https://www.dw.com/uk/timcasovij-zahist-dla-ukrainciv-u-es-prodovzuut-na-rik/a-63393982>
2. Соболева О. Особливості масової міграції українців до країн Західної Європи після 24 лютого 2022 року. - Українознавства. Гуманітарні Виклики XXI Ст.- № 4 (85) 202. – С.220-229.
3. An official website of the European Union [https://eures.ec.europa.eu/viprobuvalniy-proekt-fond-talantiv-es-ukrainska\\_en](https://eures.ec.europa.eu/viprobuvalniy-proekt-fond-talantiv-es-ukrainska_en)
4. Solidarity with Ukraine: EU takes new steps to provide certainty and access to employment to beneficiaries of Temporary Protection / An official website of the European Union 10 October 2022. URL: (дата звернення 28 березня 2023 р.) [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/IP\\_22\\_5998](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/IP_22_5998)
5. OPERATION DATE PORTAL Ukraine Refugee Situation URL: (дата звернення 20 березня 2023 р.) <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>